НА КРАЈУ РАТНЕ 1944.

Командант 7. СС дивизије „Принц Еуген" СС-оберфирер Ото Кум (из албума потпуковника Милана Ђелебџића)

Остале две дивизије групе: — 23. дивизија (командант пуковник Миладин Ивановић, политички комесар потпуковник Војо Поповић) и 25. дивизија (командант мајор Урош Кукољ и политички комесар потпуковник Милојица Пантелић) — дејствовале су против четника Драже Михаиловића, и то 23. дивизија у ширем рејону Тузле према Озрену, а 25. дивизија на Мајевици.

У ратној 1944. години савезници су постигл крупне успехе који су били од одлучујућег значајг у борби против фашистичког Јапана и нацистичк(Немачке. Јединице Црвене армије су успеле да д(краја 1944. ослободе целу територију СССР-а, ост Курландије у Летонији, и да пренесу борбена дејства на територију Трећег Рајха, Пољске, Чехословачке и Мађарске. Линија совјетско-немачког фронтг скратила се од 4.400 км крајем 1943. на око 2.200 ка почетком 1945. године. У борбеним дејствима н; совјетско-немачком фронту у 1944. уништено је ши заробљено 126 немачких дивизија и 25 самосталниз бригада, разбијена 361 немачка дивизија и 27 бригада од чега је расформирано 47 дивизија и 20 бригада Укупно је рањено или погинуло у борби око 3 ми лиона, а заробљено око 1,6 милиона немачких војника. Тиме су створени реални предуслови на нај важнијем европском ратишту за брз завршетак дру гог светског рата у Европи.

Западни савезници су на западном фронту такође, постигли значајне успехе. После искрцавањ; у северној Француској 6. јуна и у јужној Фран цуској 15. августа 1944, западни савезници су успел] да ослободе скоро целу Француску, Белгију и де< Холандије и да код Ахена продру на териториј; Немачке. Од отварања другог фронта, савезници с; у седмомесечним дејствима на западном фронту из бацили из строја око 1,1 милион немачких војника

Западни савезници су до краја 1944. знатно по већали своје снаге на ратиштима Европе (укључу јући и Италију), тако да су почетком 1945. имал] на свим фронтовима око 3,6 милиона војника, о^ чега је на америчке снаге отпадало 2,7 милион; војника.

ПОЛИТИКА

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР, ОСНИВАЧ
рођ. Мостар, умро у Београду 11 јануара 1944 год.
ДАРИО РИБНИКАР, ЗАСНИВАЧ
рођ. Мостар, умро 11 августа 1944 год.
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР, ДИРИГТОР
рођ. Сарајево, умро 24 септембра 1938 год.

Директор: ВЛАДИСЛАВ СЛ. РИБНИКАР

ПРИМЕРАК 10 ДИН. | ТЕЛЕФОНИ: Уредништво: 28-227 и 28-228; Администрација: 28-229; Штампарија: 28-226 | БЕОГРАД, ЧЕТВРТАК 2 НОВЕМБАР 1944 Број 11803 — Година XLI | РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ ПРЕТПЛАТА СЕ ЗАСАДА НЕ ПРИМА | ПОЛИТИКА ПОЕНКАРЕОВА 31

САОПШТЕЊЕ О РАЗГОВОРИМА ИЗМЕЂУ МАРШАЛА ТИТА И Г. др ШУБАШИЋА

Маршал Тито

1 новембра 1944 год. настављени су разговори између Националног комитета ослобођења Југославије под претседништвом маршала Југославије Јосипа Броз-Тита, у присуству чланова претседништва АВНОЈ-а, и претседника краљевске југословенске владе у Лондону дра Ивана Шубашића.

Разговори који су вођени у врло срдачном и пријатељском тону настали су са у оквиру питања стварања јединствене народне владе за Југославију.

У току разговора постигнут је споразум у следећем:

1. Да се у најкраће време образује јединствена народна влада.

2. Предвиђени су сви модалитети у начину образовања те владе.

1 новембра 1944 год.

Из Кабинета претседника Националног комитета ослобођења Југославије.

(Телеграфска агенција Нова Југославија)

НАЈВАЖНИЈА ЛУКА НА ЕГЕЈСКОМ МОРУ, СОЛУН, ЈУЧЕ ЈЕ ОСЛОБОЂЕНА

Лондон, 1 новембра

У данашњем врховном извештају Савезничке врховне команде у Средњем Истоку, рекло се да су британске патроле избиле на Солун.

Лондон, 1 новембра

Радио Лондон јавља:

Велика лука Солун сада је у рукама Британаца.

Народно-ослободилачка војска Албаније ослободила је град Корчу.

Британски командоси искрцали су се на острво Валхерен, у Холандији.

Г. ИДН СТИГАО У РИМ

Рим, 1 новембра

Британски министар спољних послова г. Иден стигао је у Рим и отсео у главном стану генерала Александра. Како се сазнаје, г. Иден већ се састао с претседником италијанске владе г. Бономијем.

МАРШАЛ ТИТО У ПОСЕТИ РАЊЕНИЦИМА ИЗ ВЕЛИКЕ БИТКЕ ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ БЕОГРАДА

Маршал Тито посетио је Војну болницу на Дедињу

1 новембра у 11.20 пре подне маршал Југославије Јосип Броз-Тито, у пратњи генерал-пајтијата Пера Дапчевића, пуковника Мијалка Тодоровића и пуковника дра Војо Ђукановића, посетио је Војну болницу на Дедињу.

Маршал се интересовао за здравље сваког појединог рањеника и с њима остао у срдачном разговору дуже времена. То су борци из важних ковјева наше земље. Срби, Хрвати, Црногорци и други, који су рањени у великој бици за ослобођење Београда.

Рањеници су маршалу дочекали са великим одушевљењем.

(ТАНЈУГ)

НА БЕРЛИН!

Написао Иља Еренбург

[illegible]

Ја сам ранијим обавештењима [illegible] Немачке. С рима ми не можемо калити. Не можемо се ми с њима штитити, тимо — обично. Они су наш [illegible] Три године они су [illegible] нашу земљу. Три године мучили су они наш народ. Сад настаје [illegible]. Ми хоћемо [illegible] Ми хоћемо [illegible] Немачке. Ми [illegible] Немачке. Ми [illegible] Немачку, за Немиће не [illegible] ово што се [illegible] наше жене. Они неће да [illegible] Али ми умемо [illegible] Не можемо се [illegible] Немачка [illegible] Они [illegible] Немачке [illegible] Ми [illegible] Немачке [illegible] Ми [illegible] Немачке [illegible] Ми

Крајем децембра савезничке снаге су се налазиле на западном фронту пред немачким одбрамбеним положајима „Западног бедема" („Зигфридова линија"). Линија фронта се протезала реком Рајном, преко Колмара (овде су Немци имали велики џеп на западној обали реке Рајне), источно од Стразбура, Сарбрикена, преко Ардена, Ахена, Арнхема, доњим током Мезе и Рајне до Северног мора.

Планирани продор савезника у јесен 1944. у област Рајне није реализован, због изузетно слабих метеоролошких услова. Немци су то искористили за предузимање велике операције у Арденима 16. децембра 1944, под именом „Стража на Рајни", и једне мање у Алзасу 1. јануара 1945. под шифром „Северни ветар".

Савезничке армије су се тада нашле у врло тешком положају, па је Црвена армија, да би олакшала њихов положај на западном фронту, прешла у уништавајући удар 12. јануара 1945. од Висле до Одре, а 13. јануара је отпочела и источнопруску операцију. Тако је пропао покушај нацистичког војно-политичког руководства да потуче савезничке армије на западном фронту, а да потом, пребацивањем знатних снага на источни фронт, нанесе Црвеној армији знатне губитке и тиме примора савезнике на склапање мира под повољним условима за Трећи Рајх.

У Италији су савезници крајем 1944. овладали већим делом немачких одбрамбених положаја на тзв. Готској линији и код Фаенце, избили у равницу Емилије и Ломбардије, отворивши пут за даља напредовања кроз северну Италију.

На Балкану су биле ослобођене Грчка и Албанија у новембру 1944, док су се у Југославији још увек водиле врло жестоке и оштре борбе, пошто је југословенско ратиште крајем 1944. било једино ратиште на Балкану.

До краја године јединице НОВЈ ослободиле су Македонију, Косово, Метохију, Србију (осим мањег дела Санџака), Војводину, Црну Гору и Далмацију.

Окупатор је, у ствари, држао само важније саобраћајнице које су од Јадранског мора водиле према Сави, као и магистралне правце Винковци — Славонски Брод — Загреб — Љубљана — Јесенице, Загреб — Марибор, Љубљана — Трст и још неке. На тај начин у непријатељевој позадини скоро 4/5 територије било је ослобођено.

Народноослободилачка војска Југославије, као самостална револуционарна оружана сила, успоставила је јединствен и врло солидан фронт који се протезао линијом вировитичког мостобрана, левом обалом Драве, од Чађавице до њеног ушћа, затим левом обалом Дунава до Бачког Новог Села, одатле је прелазио у Срем источно од непријатељских одбрамбених положаја на *Зелепој линији,* па долином Дрине, а онда источно од Сарајева, преко Мостара и западно од Задра према Лици, Горском котару и Хрватском приморју. Такав јединствени југословенски фронт у то време повезивао је совјетско-немачки фронт са савезничким фронтом, преко Јадрана, у Италији и представљао део општег савезничког фронта, који је чврсто стезао хитлеровску Немачку.

Тако су непосредно на фронту дејствовале 22 дивизије Главног штаба НОВ и ПО Војводине, 1. пролетерског корпуса, Јужне оперативне групе дивизија, 2. и 8. ударног корпуса, у позадини непријатеља борило се 8 корпуса НОВЈ и 1 оперативна зона са 21 дивизијом и једном оперативном групом, док се 8 дивизија налазило у резерви Врховног штаба НОВ и ПОЈ или под командом главних штабова НОВ и ПО Македоније и Србије, не рачунајући 5 дивизија КНОЈ-а и две ваздухопловне дивизије.

Крајем 1944, поред значајних резултата које су постигле јединице НОВЈ, остварена је још једна велика политичка победа на дипломатском пољу у

ТЕКСТ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ МАРШАЛА ТИТА И Д-Р ИВАНА ШУБАШИЋА

Споразум постигнут између претседника Националног комитета ослобођења Југославије маршала Јосипа Броза-Тита и претседника краљевске владе д-р Ивана Шубашића, на дан 2 новембра 1944 године:

Стојећи на принципу државног континуитета Југославије са међународно-правног гледишта и на јасно израженој вољи свих народа Југославије у њиховој четворогодишњој борби за једну нову, на принципима демократије изграђену, независну и федеративну државну заједницу, желимо и настојимо да народна воља буде на сваком кораку и од сваке стране поштована, колико у погледу унутрашње државне организације, толико и у погледу облика владавине. И стога стојимо на становишту придржавати се темељних и општих начела о уставности, која је својствена свим истински демократским државама.

Пошто је Југославија призната у друштву Уједињених народа у свом старом облику, и као таква функционише, ми ћемо тако нашу земљу представљати и даље у ваљском свету и свим актима спољне политике, док наша државна заједница, будућа демократска федеративна Југославија, не добије, слободном одлуком народа, свој дефинитивни облик владавине.

До тога часа, да би се избегло свако могуће заоштравање односа у земљи, споразумели смо се да краљ Петар II не улази у земљу док народи о томе не донесу своју одлуку, а у његовој отсутности краљевску власт врши краљевско намесништво.

Краљевско намесништво поставља се уставним актом краља а на предлог краљевске владе, а по споразуму претседника Националног комитета ослобођења Југославије Маршала Јосипа Броза-Тита са претседником краљевске владе д-р Иваном Шубашићем. Краљевско намесништво полаже заклетву краљу, а влада полаже заклетву народу.

У споразуму између претседника Националног комитета ослобођења Југославије Јосипа Броза-Тита и претседника краљевске владе д-р Ивана Шубашића, а у пуној сагласности са претседништвом АВНОЈ-а, утврђује се следећи састав владе:

1) Претседник; 2) Потпретседник; 3) Министар спољних послова; 4) Министар унутрашњих послова; 5) Министар народне одбране; 6) Министар правде; 7) Министар просвете; 8) Министар финансија; 9) Министар трговине и индустрије; 10) Министар саобраћаја; 11) Министар поште, телеграфа и телефона; 12) Министар шума; 13) Министар рудника; 14) Министар пољопривреде; 15) Министар социјалне политике; 16) Министар народног здравља; 17) Министар грађевина; 18) Министар за обнову земље; 19) Министар за исхрану; 20) Министар за информације; 21) Министар за колонизацију; 22) Министар за конституанту; 23) Министар без портфеља за Србију; 24) Министар без портфеља за Хрватску; 25) Министар без портфеља за Словенију; 26) Министар без портфеља за Црну Гору; 27) Министар без портфеља за Македонију; 28) Министар без портфеља за Босну и Херцеговину.

Такав облик владавине у Југославији остаје до одлуке уставотворне скупштине, тј. до доношења коначног уставног уређења државе.

Нова влада објавиће декларацију, која ће садржавати основна начела демократских слобода и гарантије за њихово спровођење. Лична слобода, слобода од страха, слобода вероисповести и савести, слобода говора, штампе, збора и удруживања, нарочито ће бити нагласпене и гарантиране, као и право власништва и приватне иницијативе. Сувереност народног индивидуалитета унутар државне заједнице биће у пуној равноправности поштована и чувана, како је то решено на другом заседању АВНОЈ-а. Свака превласт једног народа над другим биће искључена.

Претседник Националног комитета ослобођења Југославије, маршал Југославије,
ЈОСИП БРОЗ-ТИТО, с. р.

Претседник краљевске владе,
Д-Р ИВАН ШУБАШИЋ, с. р.

Текст споразума Тито—Шубашић, 2. новембра 1944, објављен у „Борби" 25. јануара 1945.

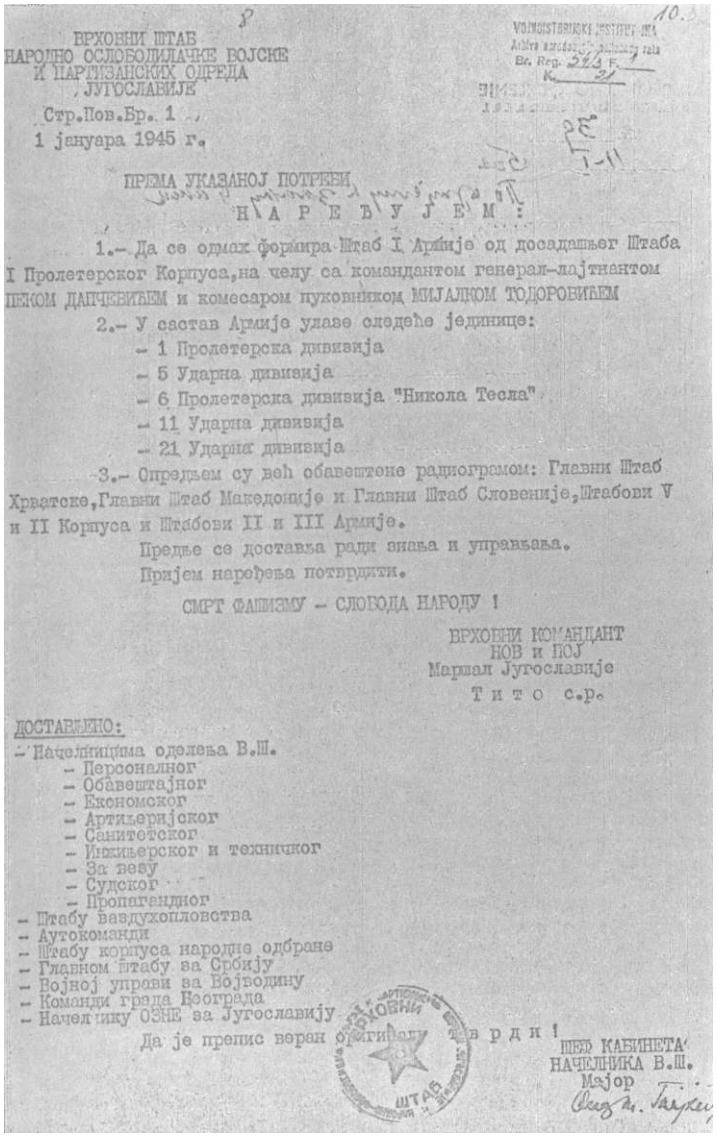

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЈУГОСЛАВИЈЕ
Стр.Пов.Бр. 1
1 јануара 1945 г.

ПРЕМА УКАЗАНОЈ ПОТРЕБИ,
Н А Р Е Ђ У Ј Е М :

1.- Да се одмах формира Штаб I Армије од досадашњег Штаба I Пролетерског Корпуса, на челу са командантом генерал-лајтнантом ПЕКОМ ДАПЧЕВИЋЕМ и комесаром пуковником МИЈАЛКОМ ТОДОРОВИЋЕМ

2.- У састав Армије улазе следеће јединице:
- 1 Пролетерска дивизија
- 5 Ударна дивизија
- 6 Пролетерска дивизија "Никола Тесла"
- 11 Ударна дивизија
- 21 Ударна дивизија

3.- Опредељем су већ обавештене радиограмом: Главни Штаб Хрватске, Главни Штаб Македоније и Главни Штаб Словеније, Штабови V и II Корпуса и Штабови II и III Армије.

Предње се доставља ради знања и управљања.

Пријем наређења потврдити.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ !

ВРХОВНИ КОМАНДАНТ
НОВ и ПОЈ
Маршал Југославије
Т и т о с.р.

ДОСТАВЉЕНО:
- Начелницима одељења В.Ш.
  - Персоналног
  - Обавештајног
  - Економског
  - Артиљеријског
  - Санитетског
  - Инжињерског и техничког
  - За везу
  - Судског
  - Пропагандног
- Штабу ваздухопловства
- Аутокоманди
- Штабу корпуса народне одбране
- Главном штабу за Србију
- Војној управи за Војводину
- Команди града Београда
- Начелнику ОЗНЕ за Југославију

Да је препис веран оригиналу потврди!

ШЕФ КАБИНЕТА
НАЧЕЛНИКА В.Ш.
Мајор

Факсимил наредбе врховног команданта НОВ и ПОЈ маршала Тита о формирању 1. армије НОВЈ (Архив Војноисторијског института)

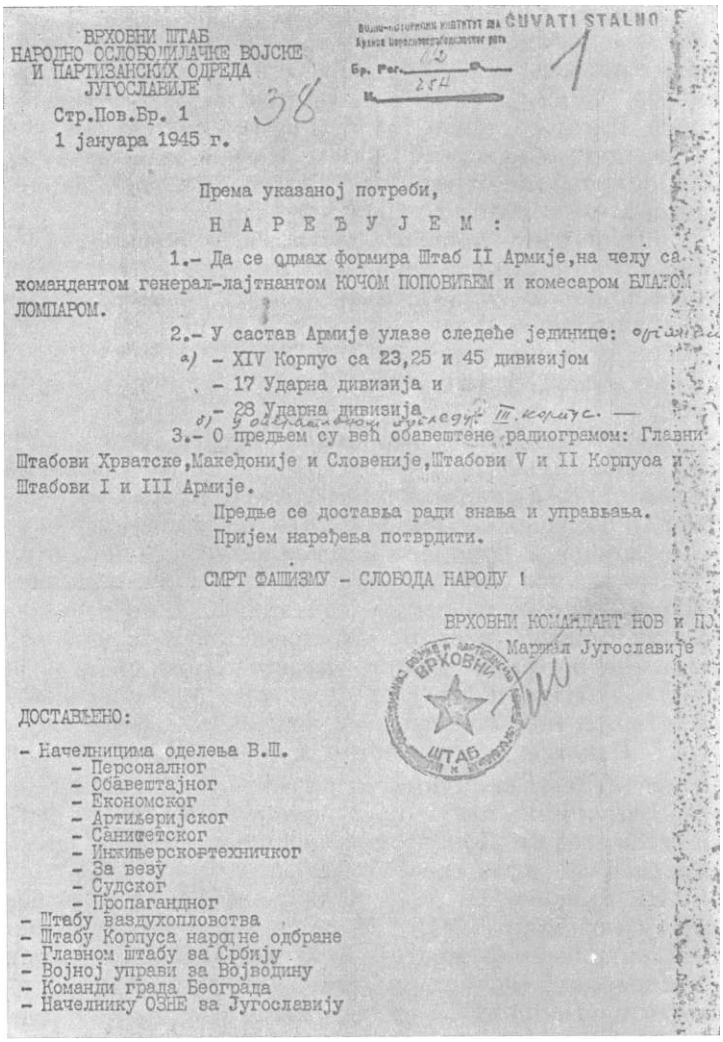

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
И ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЈУГОСЛАВИЈЕ
Стр.Пов.Бр. 1
1 јануара 1945 г.

Према указаној потреби,
Н А Р Е Ђ У Ј Е М :

1.- Да се одмах формира Штаб II Армије, на челу са командантом генерал-лајтнантом КОЧОМ ПОПОВИЋЕМ и комесаром БЛАГОЈОМ ЛОМПАРОМ.

2.- У састав Армије улазе следеће јединице:
- XIV Корпус са 23, 25 и 45 дивизијом
- 17 Ударна дивизија и
- 28 Ударна дивизија

3.- О предњем су већ обавештене радиограмом: Главни Штабови Хрватске, Македоније и Словеније, Штабови V и II Корпуса и Штабови I и III Армије.

Предње се доставља ради знања и управљања.

Пријем наређења потврдити.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ !

ВРХОВНИ КОМАНДАНТ НОВ и ПОЈ
Маршал Југославије

ДОСТАВЉЕНО:
- Начелницима одељења В.Ш.
  - Персоналног
  - Обавештајног
  - Економског
  - Артиљеријског
  - Санитетског
  - Инжињерскотехничког
  - За везу
  - Судског
  - Пропагандног
- Штабу ваздухопловства
- Штабу Корпуса народне одбране
- Главном штабу за Србију
- Војној управи за Војводину
- Команди града Београда
- Начелнику ОЗНЕ за Југославију

Факсимил наредбе врховног команданта НОВ и ПОЈ маршала Тита о формирању 2. армије НОВЈ (Архив Војноисторијског института)

Југославији: 2. новембра 1944. потписан је споразум Тито—Шубашић о образовању јединствене југословенске владе у Београду, преношењу краљевске власти на намеснике и забрани краљу Петру II да се врати у земљу док се о томе не изјасни народ на слободним и демократским изборима, проширени АВНОЈ је признат као Привремена народна скупштина.

ФОРМИРАЊЕ АРМИЈА НОВЈ

Крајем 1944. Народноослободилачка војска Југославије нарасла је са 39 дивизија и 350.000 војника, колико је имала средином 1944, на 58 дивизија и око 650.000 бораца под оружјем, што је представљало врло снажну оружану и револуционарну снагу на југословенском ратишту. У ствари, НОВЈ је тада држала део стратегијског савезничког фронта на споју између Црвене армије у Мађарској и савезника у Италији.

Брзи развој НОВЈ, која је крајем 1944. прерасла у савремену и модерно опремљену армију и по свом бројном стању на европском ратишту стајала одмах иза совјетске, америчке и британске армије, и успостављање чврстих фронтова на југословенском ратишту (дравског, сремског и дринског фронта) захтевали су формирање крупних војних формација здружених јединица способних за вођење већих одбрамбених и, пре свега, офанзивних операција.

Врховни командант НОВ и ПОЈ маршал Југославије Јосип Броз Тито је 1. јануара 1945. донео је још једну историјску одлуку -— да се од преоружаних и савремено опремљених јединица на тежишту фронта у Југославији, тј. на Драви, у Срему и на Дрини, формирају три крупне оружане формације: 1, 2. и 3. армија НОВЈ.

Прва армија је формирана реорганизацијом 1. пролетерског корпуса. У њен састав су тада ушле 1, 6. пролетерска и 5, 11. и 21. ударна дивизија са укупно око 55.000 бораца. За команданта армије именован је генерал-лајтнант Пеко Дапчевић, а за политичког комесара пуковник Мијалко Тодоровић Плави.

Друга армија је формирана од Јужне оперативне групе дивизија. У њен састав су ушли 14. корпус

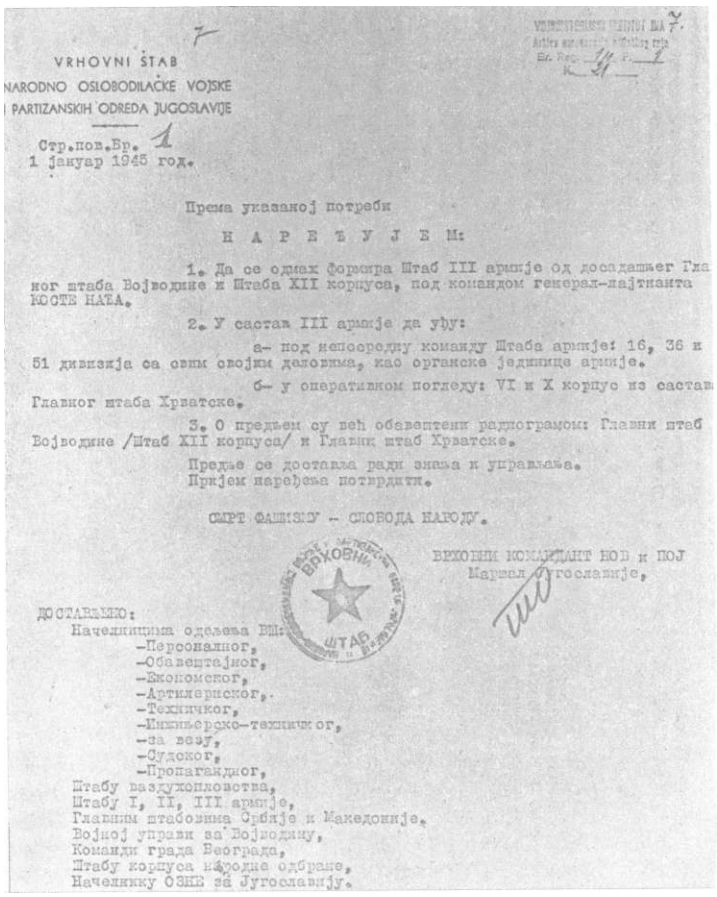

VRHOVNI ŠTAB
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Стр.пов.Бр. 1
1 јануар 1945 год.

Према указаној потреби

Н А Р Е Ђ У Ј Е М:

1. Да се одмах формира Штаб III армије од досадашњег Главног штаба Војводине и Штаба XII корпуса, под командом генерал-лајтнанта КОСТЕ НАЂА.

2. У састав III армије да уђу:

а- под непосредну команду Штаба армије: 16, 36 и 51 дивизија са свим својим деловима, као органске јединице армије.

б- у оперативном погледу: VI и X корпус из састава Главног штаба Хрватске.

3. О предњем су већ обавештени радиограмом: Главни штаб Војводине /Штаб XII корпуса/ и Главни штаб Хрватске.

Предње се доставља ради знања и управљања.
Пријем наређења потврдити.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ.

ВРХОВНИ КОМАНДАНТ НОВ и ПОЈ
Маршал Југославије,

ДОСТАВЉЕНО:
Начелницима одељења ВШ:
-Персоналног,
-Обавештајног,
-Економског,
-Артиљеријског,
-Техничког,
-Инжињеријско-техничког,
-за везу,
-Судског,
-Пропагандног,
Штабу ваздухопловства,
Штабу I, II, III армије,
Главним штабовима Србије и Македоније,
Војној управи за Војводину,
Команди града Београда,
Штабу корпуса народне одбране,
Начелнику ОЗНЕ за Југославију.

Факсимил наредбе врховног команданта НОВ и ПОЈ маршала Тита о формирању 3. армије НОВЈ (Архив Војноисторијског института)

(командант пуковник Радивоје Јовановић Брадоња, политички комесар пуковник Ђуро Лончаревић), са 23, 25. и 45. ударном дивизијом, и 17. и 28. ударна дивизија. Поред тога, у оперативном погледу, Штабу 2. армије је био потчињен 3. корпус (командант пуковник Перо Косорић, политички комесар пуковник Блажо Ђуричић), са 27. и 38. дивизијом. Друга армија је с 3. корпусом, који је тада бројао око 11.000 људи, имала укупно око 74.000 бораца. За команданта армије именован је генерал-лајтнант Коча Поповић, а за вршиоца дужности политичког комесара пуковник Блажо Ломпар.

Трећа армија је формирана од јединица Главног штаба НОВ и ПО Војводине (16, 36. и 51. ударна дивизија са око 29.000 бораца), док су јој у оперативном погледу били потчињени 6. и 10. корпус без војнотериторијалних органа. Шести корпус (командант пуковник Мате Јерковић, политички комесар Отмар Креачић) у свом саставу је имао 12. и 40. дивизију, Источну групу НОП одреда и Посавски НОП одред, укупно око 15.000 бораца под оружјем. Десети корпус „Загребачки" (командант генерал-мајор Владо Маретић, политички комесар пуковник Иван Шибл) у свом саставу је имао 32. и 33. дивизију и две групе НОП одреда: Источну и Западну са око 11.000 бораца под оружјем.

Трећа армија је тада, са свим потчињеним јединицама, имала око 55.000 бораца. За њеног команданта постављен је генерал-лајтнант Коста Нађ, дотадашњи командант Главног штаба НОВ и ПО Војводине, а за политичког комесара пуковник Бранко Петричевић.

Три команданта армија НОВЈ (слева надесно): Командант 2. армије генерал-лајтнант Коча Поповић, командант 1. армије генерал-лајтнант Пеко Дапчевић, и командант 3. армије генерал-лајтнант Коста Нађ